

26. festival Vizura Aperta
28. 07. – 01. 08. 2026. | Momjan/Momiano
POVRATAK – Revisiting: KRENIMO ISPOČETKA

Press

POVRATAK ISHODIŠTU: REAKTIVACIJA KODA I KRHKOST ARHIVA

Kada se energija, nakon više od desetljeća, vrati na mjesto svoje primarne materijalizacije – u istu geografsku točku i u samu jezgru starog mjesta Momjana, koje svoje porijeklo nosi duboko ukorijenjeno u srednjovjekovnim legendama – ona prestaje biti samo statična ilustracija prošlosti. Ona postaje živi, pulsirajući impuls radikalnog novog početka. Ovogodišnje izdanje festivala Vizura aperta označava upravo takav rez: ontološki povratak izvoru, ali s generacijskom smjenom. Palicu kustoske prakse od dugogodišnje kustosice i utemeljiteljice Davorke Perić preuzima umjetnica i kustosica Lea Bulaja, uvodeći u prostor novu generaciju umjetnika koji tek trebaju dešifrirati slojevito naslijeđe ovog festivala i mjesta.

Festival u svoj teorijski i praktični fokus stavlja neuralgičnu točku suvremene kulture – temu arhiviranja i reaktivacije umjetničke produkcije. U vremenu u kojem se suočavamo s tehnološkim paradoksom *nestajanja digitalnih arhiva* (njihovom inherentnom nestabilnošću i prividnom vječnošću koja se lako urušava pred zastarijevanjem formata i preplavljenosti informacijama), Vizura aperta predlaže arhiv kao taktilno, analogno i performativno ishodište. Umjesto statičnog i sterilnog skladišta memorije, sačuvana građa postaje sirovina za nove umjetničke akcije, performanse, instalacije i izravnu interakciju s mjestom i mještanima.

Mladi umjetnici, Ezra Zlatan Baričević, Petra Vuković, Morana Mandac, Mara Mećanin, Peter Miličić i Lora Gostimirović, koji po prvi put dolaze u Momjan, u ovaj specifični *genius loci* i povijest festivala ulaze kroz digitalni arhiv Zoltana Totha. Njegov entuzijastični petnaestogodišnji rad na arhiviranju video radova i filmova nastalih u Momjanu, praćen fotografskim bilježenjem realiziranih umjetničkih djela, samih autora, ali i dragocjenih spontanijih situacija, danas prestaje biti tek nijemi dokument vremena. Tothov arhiv postaje primarni izvor, ishodište i konceptualni početak iz kojega mlada generacija crpi materijal za vlastite intervencije. Ključnu, veznu ulogu ima mlada umjetnica i kustosica Lea Bulaja, koja je sudjelovala u svim momjanskim izdanjima *Vizure Aperte* te će, zajedno s Ninom Turinom, iz toga naslijeđa za ovaj festival stvoriti živu premostnicu.

Taj se digitalni rez nadopunjuje povijesnim filmskim blokom i pokretnim slikama Marka Ercegovića kroz film *Momiano Documentary 2003* te festivalskom himnom *Sotto il castello di Momiano*. Ovdje pulsiraju i rani radovi Igora Bezinovića čiji je kratki "dokumentarni film" *Kartolina di Momiano* funkcionira kao vizualni i konceptualni nukleus, preteča kasnijeg dugometražnog, nagrađivanog ostvarenja *Fiume O Morte!*, čije elemente rekreiraju povijesti mjesta kao i karakteristično Bezinovićevo oružje – humor kao aktivno sredstvo borbe vidimo u oba ostvarenja. Ova bilježenja prostora služe kao ogledni primjer kako jedan dokumentirani fragment može zadržati transformativnu snagu i godinama kasnije reaktivirati memoriju, zajednicu i mjesto.

Ova institucionalna i prostorna metamorfoza vidljiva je na primjeru arhitekture koja je udomila festival. Nekadašnja bivša, ruševna zgrada mljekare – prostor u kojemu su umjetnici poput

Borisa Greinera ostvarili radove *Ekranizacija*, Anastazije Vidmar *Konzumerizam*, Katarine Ivanišin Kardum upečatljivi rad *Boje* – danas je potpuno transformirana u suvremeni kulturni centar Kuća Kaštela. No, stvarna kritička vrijednost ove transformacije ne leži u obnovi zgrade, već u ponovnom pokretanju u njenom ispunjenju sdržajem i novim životom. Današnje voditeljice programa i kulturne radnice –Tanja Šuflaj i suradnica Nina Turina, nekadašnja polaznica radionica Vizure aperte u Momjanu, su nakon deset godina dovele festival Vizura aperta natrag u Momjan.

Ovaj moment nudi ključni dokaz o kontinuiranom životu umjetničkog rada i njegove društvene odgovornosti. Izmještanjem fokusa s velikih, prolaznih manifestacija na mikro-politike svakodnevice, dokazuje se kako se mali, naizgled efemerni koraci po krhotinama prošlosti – poput susreta umjetnika s djecom u Momjanu – kroz vremensku distancu pretvaraju u supstancijalne kulturne pomake. Reaktivacijom starih motiva, povratkom bazičnim tehnikama i povijesnim mjestima kao ishodištima, festival ne odbija sentimentalnost, ali odabire aktivni kontinuitet, dokazujući da umjetnost posjeduje snagu da malim stvarima i zaboravljenim prostorima dijelom vrati, dijelom prida novi smisao. Što će se nastaviti kroz sudjelovanje i starihjih sudionika, Borisa Greinera, Sandra Đukića, Tomislava Brajnovića, Vlaste Žanić i drugih sudionika festivala Vizura aperta.

Ovogodišnji program donosi niz umjetničkih intervencija i radionica koje duboko poniru u prostor, memoriju i lokalni kontekst Momjana. Ezra Zlatan Baričević u radu *Krećem od sutra / Vodi me kući* kroz performans i video-zapis bilježi jednodnevno „nestajanje“ u okolnim šumama, suptilno aktivirajući zajednicu i otvarajući pitanja o prolaznosti i povratku vlastitoj biti. Na prostornu i participativnu dimenziju nadovezuje se Petra Vuković instalacijom *Spiralni povratak u djetinjstvo*, interaktivnim labirintom od kamena i isperive boje koji posjetitelje kroz kretanje i ciljana pitanja suočava s temama unutarnje slobode i sigurnosti, ostajući trajno i neinvazivno integriran u tkivo mjesta. Ista autorica vodi i trodnevnu *land art* radionicu *Mitski krajolik Momjana*, u kojoj djeca kroz istraživanje krajolika i gradnju objekata od prirodnih materijala oživljavaju istarska mitska bića, dokumentirajući cijeli proces na filmu.

Intimniji, medijski ogoljeniji pristup donosi Morana Mandac s projektom *Rajske ptice*, gdje se kroz bazični crtež i motiv konja vraća ishodištu vlastitog stvaralaštva i sjećanjima na odrastanje u Sinju, fokusirajući se na čistu energiju iskrene linije. Kontrast suvremenom tempu života nudi Mara Mećanin u video-tekstualnom radu *Pastiri*, koji dugim, sporim kadrovima i minimalističkom tehnologijom nudi meditaciju o usporavanju i ponovnom otkrivanju onoga što je skriveno u nama. Lora Gostimirović u performansu *Povratak soli* kroz iskustvo atopijskog dermatitisa, tragove na koži i morsku sol povezuje osobnu ranjivost s temom povratka tijelu, sjećanju i prihvaćanju onoga što ostaje upisano u nama. Naposljetku, Peter Miličić u muralu *Krećem od početka* na kamenom zidu spaja urbanu estetiku grafita s lokalnim motivima, prenoseći tradiciju, običaje i nevidljiva znanja Momjana viđena očima promatrača koji u ovo mjesto dolazi prvi put.

POPIS SUDIONIKA

Kustoski i organizacijski tim

Lea Bulaja, Davorka Perić, Nina Turina, Tanja Šuflaj

Umjetnici

Damir Stojnić, Ezra Zlatan Baričević, Petra Vuković, Morana Mandac, Mara Mecanin, Peter Miličić, Boris Greiner, Tomislav Brajnović, Lora Gositmirović

Retrospektivni i popratni program

Zoltan Toth, Marko Ercegović, Igor Bezinović, Sandro Đukić

INFO BLOK

Kustosice: Lea Bulaja i Davorka Perić

Organizacija i produkcija: Nina Turina i Tanja Šuflaj (Kuća Kaštela)

Stručni žiri festivala: Davorka Perić, Lorella Limoncin-Toth, Vlasta Žanić

Dizajn plakata: Morana Mandrac

Tehnička podrška: Tvrtko Glunčić

Chef: Sara Vučić-Šneperger

Partneri: Grad Zagreb, Grad Buje, Turistička zajednica grada Buja, Kuća Kaštela, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

Sponzori: Vina Prelac, Sinković - San Mauro

RASPORED PROGRAMA

27. 07. 2026., ponedjeljak

Dolazak sudionika i smještaj umjetnika (interni procesi rada)

28. 07. 2026., utorak

10:00 **Dječja land art radionica: Mitski krajolik Momjana** – uvod u istarsku mitologiju i prikupljanje materijala (Kuća Kaštela / vanjske lokacije)

11:00 Predstavljanje studentskih koncepata i interni razgovor s mentorima (Narodni dom)

17:00 Terensko istraživanje lokacija i prostorne šetnje autora s kustosicama

20:30 Arhiv Zoltana Totha: Prezentacija umjetničke produkcije ranijih izdanja festivala i razgovor sa Zoltanom Tothom, (Galerija Kuća Kaštela)

21:00 Svečano otvorenje 26. Festivala Vizura aperta: Damir Stojnić – „Otključavanje zemlje”, site-specific performans (Trg. Sv. Martina, Momjan)

Rad Damira Stojnića *Otključavanje zemlje* je ritualni, antropometrijski performans koji otvara festival Vizura aperta, funkcionirajući kao čin njegove ponovne aktivacije i simboličkog buđenja. Umjetnička praksa Damira Stojnića duboko je ukorijenjena u dijalogu s poviješću umjetnosti i autorima koji su ga oblikovali. Kao što je njegov raniji rad *Kujem uskrsnuće mrtvih* bio izravna parafraza Mangelosove slike *Očekujem uskrsnuće mrtvih*, tako i ovaj performans podsvjesno pulsira na tragovima crteža *Ključevi zemlje* Josipa Seissla. U kontekstu festivala, ovaj rad spaja Mangelosovu ideju obnavljanja, "uskrsnuća" i konceptualne rekapitulacije s opipljivom elementarnošću zemlje i vatre. Transformativni čin prelaska s crtačkog motiva na tjelesnu akciju

postaje site-specific ritual. Kroz geometriju izvedenu iz dimenzija vlastitog tijela i hod po žeravici, umjetnik preuzima ulogu živog ključa koji ponovno pokreće i "otključava" prostor za nastavak festivala.

29. 07. 2026., srijeda

10:00 **Dječja land art radionica:** Izrada prebivališta mitskih bića i snimanje dokumentarnog filma (Kuća Kaštela/vanjske lokacije)

12:00 Praktični rad studenata i mentorske radionice (Narodni dom / Galerija Kuća Kaštela)

17:00 Produkcija i tehnički razvoj studentskih radova na lokacijama

19:30 Čitanje iznova: Javna čitanja i književni susret (Trg Sv. Martina)

30. 07. 2026., četvrtak

10:00 **Dječja land art radionica:** Finalizacija rada i montaža zapisa (Kuća Kaštela)

12:00 Individualni rad umjetnika i tehnička priprema instalacija na lokacijama

20:30 Multimedijalna i filmska večer: Projekcije filmova nastalih u Momjanu (Trg Sv. Martina / Kuća Kaštela)

31. 07. 2026., petak

11:00 Interni kustoski sastanak i finalne konzultacije

16:00 Tehnička produkcija i postav izložbenih formata na otvorenom

20:30 Projekcije i diskusija: Igor Bezinović: Kartolina di Momiano 1 i 2 i Fiume O Morte! (Ispred crkve San Mauro)

01. 08. 2026., subota

10:00 Postavljanje radova, tehničke probe i završni dogovori autora (Narodni dom / Galerija Kuća Kaštela)

17:00 Otvorena proba i stručno kustosko vodstvo kroz produkciju s publikom

19:00 Svečano otvorenje završne izložbe festivala: POVRATAK – Revisiting: Krenimo ispočetka (Prezentacija radova: Krećem od sutra / Vodi me kući, Spiralni povratak u djetinjstvo, Rajske ptice, Pastiri, Krećem od početka, Povratak soli te intervencije na licu mjesta) (Narodni dom, Galerija Kuća Kaštela, javni prostori Momjana)

20:00 Završna diskusija: Otvoreni razgovor umjetnika, žirija i kustosica s mještanima i publikom (Narodni dom)

21:00 Zatvaranje festivala i dodjela nagrada (Kuća Kaštela)

Program uključuje i spontane performanse i akcije nastale na licu mjesta u Momjanu i njegovoj okolini

ZAHVALE

Festival Vizura aperta zahvaljuje Lorelli Limoncin Toth i Zoltanu Tothu na nesebičnom angažmanu, čuvanju dragocjene građe i očuvanju kontinuiteta festivalske memorije. Posebnu

zahvalnost upućujemo Valteru Bassaneseu na neprocjenjivoj lokalnoj podršci i suradnji u realizaciji programa festivala Vizura aperta u Momjanu.

Veliko hvala sponzorima i partnerima koji su omogućili realizaciju 26. izdanja festivala:

Vina Prelac, San Mauro, Grad Buje, Turistička zajednica Buje, Grad Zagreb, Kuća Kaštela te Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske.